

Případ SOZE

Žadatelka o azyl z DR Kongo

Tomáš Sochora
Tereza Drastichová
Lenka Lakotová

Žadatelka o azyl Demokratická republika Kongo

- Její bratr (důstojník v armádě) se odmítl zapojit do bojových operací proti povstalcům na východě země, byl odsouzen, ale podařilo se mu uprchnout
- Po jeho útěku odsouzena na dva měsíce do vězení (rok 2005)
- Ve vězení podrobena mučení a sexuálnímu násilí
- V prosinci 2005 odjela za sestrou do Belgie, žádost o azyl podala až po vypršení víza -> navrácena do DR Kongo
- Hned po příjezdu v červnu 2006 uvězněna bez sdělení obvinění ve věznici v Makale
- V roce 2010 z věznice za pomoci organizace VSV uprchla a dostala se přes Angolu, Egypt a Moskvu do ČR, kde podala žádost o azyl
- O žádosti by mělo být rozhodnuto do května 2011

Zákon o azylu

Důvody udělení azylu

12

Azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec

- a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, **příslušnosti k určité sociální skupině** nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Zákon o azylu

Důvody udělení doplňkové ochrany

14a

- (1) Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nespĺňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
- (2) Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje
 - a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
 - b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
 - c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
 - d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky

Informace o zemi původu

- Potřeba informací vážících se k době před odchodem žadatelky o azyl ze země (odjela dvakrát 2005, 2010)
- S ohledem na možnost udělení doplňkové ochrany posouzení současné situace v zemi

Konflikt v DRC

- V DRC od roku 1997 prebiehala vojna
- zapojené i okolité štáty: Rwanda, Uganda, Angola, Namíbia, Zimbabwe
- 2002 dochádza k uzavretiu mieru
- v roku 2006 sa konajú prvé slobodné voľby
- až do súčasnosti však ostáva situácia najmä na východe krajiny nestabilná, naďalej sa v týchto oblastiach bojuje
- Stav ľudských práv v celej krajiny kritizovaný

(http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/country_profiles/1072684.stm)

Informace o zemi původu

- Nasledujúce správy sa vzťahujú k týmto tvrdeniam žiadateľky o azyl:
- V lete 2005 v Kinshase potom, čo u nej nenašli hľadaného brata, ju odvedli do väzenia, bola odsúdená na 2 mesiace, vo väzení ju mučili a bola podrobená sexuálnemu násiliu, po zaplatení kaucie bola po dvoch mesiacoch prepustená
- Po prúde do DRC v roku 2006 bola prevzatá konžskou políciou, odvedená do väznice v Makale (Kinshasa) a držaná až do roku 2010

Situace v roce 2005

Správa generálního tajemníka OSN k misi MONUC v DRC

- z 28. 12. 2005 S/2005/832
- hovorí o závažných porušeníach ľudských práv civilistov i zo strany zamestnancov štátnej polície, Kinshasa je výslovne zaradená k miestam, kde je táto situácia najhoršia
- z 26. 9. 2005 S/2005/603
- kritizuje vysoký výskyt násilia na ženách vo viacerých oblastiach a nedostatok nezávislosti súdnictva (odst. 48, 49)

(<http://www.ohchr.org/EN/Countries/Pages/SecretaryGeneralReportsZR.aspx>)

Výbor pro odstranění diskriminace žen

- v správě z 25. 8. 2006 CEDAW/C/COD/CO/5
- je znepokojený „stavom súdnictva v DRC a faktom, že hoci prístup žien k súdnictvu je daný zákonom, ich schopnosť v praxi využívať toto právo“ je obmedzená množstvom faktorov
- je „hlboko znepokojený pokračujúcim výskytom znásilnení a ostatných foriem sexuálneho násilia na ženách a zakorenenou kultúrou beztretnosti za takéto zločiny“ (odst. 338)

(<http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/%28Symbol%29/CEDAW.C.COD.CO.5.En?Opendocument>)

Výbor proti mučení

- v správe z 1. 4. 2006 CAT/C/DRC/CO/1
- vyjadril znepokojenie nad tým, že „predstavitelia štátnej strany naďalej zbavujú ľudí slobody svojvoľne, špeciálne v tajných miestach väznenia.“ Taktiež je znepokojený tvrdeniami o mučení a zlom zaobchádzaní zo strany vojenských predstaviteľov a osôb vynucujúcich právo (odst. 7).
- príliš veľké množstvo bezpečnostných síl má právomoc zatýkať, uväzňovať a vyšetrovať
- podmienky vo väzeniach sú veľmi zlé, dochádza k nevhodnému zaobchádzaniu s väzňami, časté je napríklad to, že deti a ženy nie sú oddelené od mužov (odst. 11).
- výbor je „hlboko znepokojený rozšírením sexuálneho násillia na ženách, vrátane miest väznenia.“

([http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/7b255e5dedb960fc125714c00267888/\\$FILE/G0641163.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/7b255e5dedb960fc125714c00267888/$FILE/G0641163.pdf))

Výbor pro lidská práva

- Správa z 26. 4. 2006 CCPR/C/COD/CO/3
- konštatuje, že hoci väzneniu má formálne predchádzať autorizovaný zatykač, v praxi to tak nefunguje a problémom je, že civilné i vojenské bezpečnostné služby často umiestňujú zadržaných do tajných väzníc, bez umožnenia kontaktu na rodinu alebo právniku (odst. 19).

([http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/1b040f13a976c0aec125716400499950/\\$FILE/G0641508.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/1b040f13a976c0aec125716400499950/$FILE/G0641508.pdf))

Situace v roce 2010

Správa generálního tajemníka k misii MONUSCO (přejmenované od 1. 7. 2010) v DRC

- Správa zo 17. 1. 2011 S/2011/20
- stav ľudských práv v DRC je naďalej vážny
- vláda síce navonok proklamuje záujem zlepšiť situáciu, úsilie je však naďalej nedostatočné, dochádza k páchaniu násilia na obhajcoch ľudských práv, novinároch a politických oponentoch
- čo sa týka násilia na ženách, len v októbri a novembri bolo zaznamenaných takmer 2000 nahlásených incidentov v krajine

(http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1296037539_n1120381.pdf)

Správa ministerstva zahraničných vecí USA *Country Reports on Human Rights Practices* z 11. 3. 2010

- naďalej neexistuje efektívna kontrola nad bezpečnostnými silami, v prípadoch kedy dochádza k zneužitiu ich moci nie je možné posúdiť či konajú nezávisle, alebo na rozkazy
- je len veľmi málo správ o následných vyšetrovacích, disciplinárnych alebo právnych akciách zo strany vojenských alebo civilných autorít v reakcii na tieto zneužitia
- po celej krajine je ochrana ľudských práv zo strany vlády nedostatočná
- podmienky vo väzeniach neľudské, smrť väzňov je veľmi častým javom najmä kvôli podvýžive, zlým podmienkam a nedostatku lekárskej starostlivosti, členovia rodiny musia často platiť úplatky, aby mohli väzňom priniesť jedlo, chýbajú záznamy, neexistujú presné údaje o počte väzňov a títo ostávajú vo väzení často i po odpykaní trestu,
- väzenský systém je v katastrofickom stave, napr. ženy sú často znásilňované ostatnými mužmi vo väzení

(<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/af/135947.htm>)

Zacházení s navracenými uprchlíky

- *Refugee Documentation Centre (Ireland) Legal Aid Board: Information regarding the dangers for failed asylum seekers returning to the DRC*
- Kontradiktórne tvrdenia
- Uvádza sa, že utečenci po návrate čelia okamžitému vypočúvaniu a väzneniu, spomína sa väznica v Makale
- x
- UNHCR: je bežnou praxou že sú po návrate vypočúvaní, ale v bežnom prípade sú po niekoľkých hodinách prepustení
- NGO VSV podľa neho sleduje situáciu na letisku, ale nemá informácie o tom, že by títo navrátení utečenci končili vo väzení
- x
- Informácie od člena tajnej služby v DRC: bežnou praxou mučenie
- Ďalšie články s výpoveďami o údajnom mučení navrátených žiadateľov o azyl

?má sa to použiť ako argument?

(<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c454f742.pdf>)

Důvody udělení azylu

- žadatelka o MO se dovolává naplnění podmínek *12 písm. b) zákona o azylu* – **odůvodněné obavy z pronásledování z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině**
- uvádí, že byla nezákonně vězněna, a to výlučně pro svou **rodinnou příslušnost**, resp. příbuzenecké vazby s hledanou osobou (její bratr utekl z vězení a vycestoval ze země)
- při uvěznění byla podrobena mučení a krutému zacházení – dána nikoli pouze existence důvodných obav, nýbrž přímo samotného **pronásledování** (porušování práva na osobní svobodu a práva na ochranu před mučením a krutým zacházením)

Příslušnost k sociální skupině

- „**příslušnost k určité sociální skupině**“ – právní pojem bez konkrétního zákonného vymezení; výklad na základě literatury a judikatury
- doporučení UNHCR v oblasti poskytování mezinárodní ochrany (*HCR/GIP/02/02 ze 7. 5. 2002*): Termín „příslušnost k určité sociální skupině“ by měl být interpretován evolučním způsobem, měl by reagovat na různorodý a měnící se charakter skupin v různých společenstvích a na vývoj v oblasti lidskoprávních norem.
- definice UNHCR: **Určitá sociální skupina je skupina osob sdílejících společnou charakteristiku (jinou než riziko pronásledování) nebo která je společností jako sociální skupina vnímána. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob.**
- velikost skupiny není pro účely její definice (ve výše uvedeném smyslu) relevantní

Rozsudek NSS ze dne 14. 1. 2004 (2 Azs 69/2003)

- Sociální skupina ve smyslu zákona o azylu je společenský útvar, jenž je **určitelný natolik přesně, aby byl vůbec způsobilý k pronásledování**. Příslušnost k sociální skupině je totiž nutno vnímat jako možnost, na jejímž základě může ČR poskytnout ochranu i z jiných důvodů motivujících k pronásledování, než z důvodu rasy, náboženství, národnosti či politického přesvědčení.
- Takovými důvody jsou typicky příslušnost k sexuálním menšinám, skupinám spojeným přesvědčením nenáboženské a nepolitické povahy a jiným skupinám, jevícím znak způsobilý k pronásledování, jenž nemusel být zákonodárci v době přijímání zákona o azylu vůbec znám.

Rozsudek NSS ze dne 19. 5. 2004 (5 Azs 63/2004)

- Při výkladu pojmu „**příslušnosti k určité sociální skupině**“ lze vyjít z praxe soudních rozhodnutí, která se vyčlenila do dvou přístupů, jeden představuje tzv. **chráněnou charakteristiku**, druhý pak přístup sociální percepce. Prvý klade důraz na nezměnitelnou charakteristiku pro člověka natolik zásadní, že by se jí neměl být nucen vzdát, totiž vrozenou (např. pohlaví, etnická příslušnost) nebo nezměnitelnou z jiných důvodů (např. historických, povolání, stav). Takto byly generovány např. **sociální skupina rodiny, žen, homosexuálů**.
- **Skupina může být malá (rodina)**, ale i velmi početná (etnická skupina, ženy). Ovšem rozhodující je existence odůvodněného strachu z pronásledování směřujícího vůči žadateli o azyl, jako příslušníku určité sociální skupiny, jež podnikají úřady země...

Pohled amerického imigračního práva (*Board of Immigration Appeals*)

- Právní pojem pronásledování z důvodu „**příslušnosti k určité sociální skupině**“ popisuje pronásledování zaměřené na nezměnitelnou charakteristiku: **charakteristiku, kterou buď není v lidských silách změnit, nebo je tak zásadní pro identitu či svědomí jednotlivce, že nemá být nucen ji změnit.**
- Sdílená charakteristika může být vrozená, tak jako pohlaví, barva pleti či **rodinné svazky**, nebo může jít za určitých okolností o sdílený prožitek, jako je předchozí vojenské velení nebo vlastnictví půdy. (*věc Acosta, 1985*)

Děkujeme za pozornost a těšíme se
na podnětnou diskusi!